

RF – Rogalandsforskning. <http://www.rf.no>

Marianne Gundersen
Resultater fra spørreundersøkelsen: “Hva med fremtiden?” Ungdoms tanker når det gjelder utdanning, yrke og bosted.

Rapport RF – 2001/159

Oppdragsgiver: Høgskolen Stord/Haugesund

Gradering: Åpen fra: 13 juli 2001

RF - Rogalandsforskning er sertifisert etter et kvalitetssystem basert på NS - EN ISO 9001

Innhold

Sammendrag	3
1 INNLEDNING	4
2 UNDERSØKELSEN	4
2.1 Hvem har deltatt i undersøkelsen?	4
3 ANALYSER OG PRESENTASJON AV RESULTATENE	8
3.1 Hva slags utdanning tar elevene sikte på?.....	8
3.2 Hvem har bestemt seg for yrke eller arbeidsfelt?.....	9
3.3 Hva er viktig for eleven når de skal velge yrke?.....	10
3.4 Hva slags yrke kan elevene tenke seg?	13
3.5 Hvor vil elevene bo?	16
4 KONKLUSJON.....	20
VEDLEGG	21

Sammendrag

Rapporten gir en presentasjon av resultatene fra spørreundersøkelsen: “Hva med framtiden? Ungdoms tanker når det gjelder utdanning, yrke og bosted.

Undersøkelsen viser at kjønn har betydning for elevenes valg av yrkesfaglig studieretning i den videregående skole, hvilke yrker/stillinger elevene tror de vil gjøre en god jobb innen og valg av utdanning. I den videregående skole har jentene valgt allmennfag eller yrkesfaglig studieretning innen omsorg og servicefag, mens guttene har valgt allmennfag eller industri/håndverksfag. Undersøkelsen viser at jenter og gutter i like stor grad har en fagutdanning, høyskoleutdanning eller universitetsutdanning som endelige utdanningsmål. Men det er en forskjeller mellom kjønnene når vi ser på hva disse utdannelsene skal inneholde. Guttene vektlegger tekniskrettede utdannelser, (ingeniør, data og sjøfartsfag) mens jenten tar sikte på utdannelser hvor sosiale relasjoner er sentralt (innen reiseliv, arbeid med barn/unge og akademiske yrker som psykolog og advokat). Undersøkelsen viser også at elevenes gjennomsnittskarakterer har betydning for om elevene kan tenke seg universitetsutdannelser som lege, psykolog, advokat eller en høyskoleutdanning som sivilingeniør.

Kjønnforskjellene jevnes i stor grad ut når det gjelder forholdene elevene ser som svært viktige når de skal velge jobb. De forhold som er av stor betydning for elevenes yrkesvalg er å få en jobb med gode sosiale relasjoner. Over 70 prosent av elevene svarer at et godt forhold til kolleger og sjefer, samt å ha en varig og sikker jobb er svært viktig for yrkesvalget. Å få en jobb som krever lite utdanning og hvor en slipper å ta avgjørelser er uvesentlig for over 70 prosent av eleven.

Et vesentlig moment i undersøkelsen er at i underkant av 40 prosent av elevene ikke har bestemt seg for yrke eller utdanning. Den største andelen av disse finner vi ved de allmennfaglige studieretningene, som også innbefatter praktiske/estetiske fag. Dette kan skyldes at elevene der får generell studiekompetanse, noe som gir flere valg muligheter når det gjelder høyere utdanning.

Undersøkelsen viser at det er en del usikkerhet hos elevene (andeler på mellom 30 og 40 prosent svarer “vet ikke”) når de blir spurt om hvor de planlegger å bosette seg etter videregående skole. Av de elevene som kan tenke seg en høyere utdanning kan en relativt stor andel tenke seg å studere i Bergen eller utlandet, noe som kan skyldes at studietilbudet disse stedene er større og mere i tråd med hva elevene kan tenke seg. En annen forklaring kan være på at ungdom som har fullført videregående skole er utforskende og har behov for å oppleve andre og nye steder. Når det derimot gjelder bosted med familie svarer en andel på 30 prosent at de kan tenke seg å bosette seg i Sunnhordland. Dette kan tyde på at mange av elevene som ønsker å reise til andre steder i Norge eller til utlandet for å studere ser for seg at de vil komme tilbake til Sunnhordland når de får familie.

1 Innledning

Høyskolen Stord/Haugesund gjennomført i januar 2001 en spørreundersøkelse som ble kalt, "Hva med framtiden? Ungdoms tanker omkring valg av utdanning, yrke og bosted". Undersøkelsen ble gjennomført på forespørsel fra Stord Rotary med henblikk på den årlige utdanningsmessen som arrangeres på Stord. Deler av resultatene fra undersøkelsen er allerede presentert på seminaret: "Ungdom og yrkesvalg i Sunnhordland", arrangert av Høyskolen Stord/Haugesund februar 2001. Rogalandforskning har på forespørsel blitt bedt om å gjøre mere utfyllende analyser av datamaterialet. Disse resultatene presenteres i denne kortfattede rapporten.

2 Undersøkelsen

Spørreskjemaet er delvis utformet ved HSH og bygger på to tidligere undersøkelser opplegg: "Yrkesvalg motiver", (NIFU rapport, 4/1995) og "Utdanningsambisjoner og utferdstrang" (Fafo rapport, 265/1999).

Selve undersøkelsen ble gjennomført i skoletiden og administrert av lærerne. Skjemaene ble levert ut i begynnelsen på en skoletime, for å sikre at elevene tok seg tid til å svare. Det tok omtrent 15 minutter å fylle ut spørreskjemaet og de elevene som ikke ønsket å delta fikk alternative oppgaver i denne tiden.

2.1 Hvem har deltatt i undersøkelsen?

Fem videregående skoler i Sunnhordland med til sammen 1629 elever har vært med i undersøkelsen. Av disse har 1158 elever svart på skjemaet, noe som gir en svarprosent på ca 71 %. Den største skolen som er med er Stord videregående skole med 488 elever, der har 348 elever deltatt i undersøkelsen. Bømlø videregående skole er den minste skolen med 231 elever. Ved denne skolen har 196 elever svart på spørreskjemaet, og gir denne skolen høyest deltakelse i undersøkelsen (84%). Tabell 1 gir en oversikt over antall og andel elever som har deltatt i undersøkelsen og viser at deltakelsen fra de ulike skolene har vært høy, noe som nok kan tilskrives at elevene fikk svare på spørreskjemaet i skoletiden. Tabell 1 viser også at utvalget i undersøkelsen representerer elevmassen ved de ulike skolene, og undersøkelsen gir dermed et god bilde av ungdoms yrke og utdanningsønsker og deres tanker omkring valg av bosted.

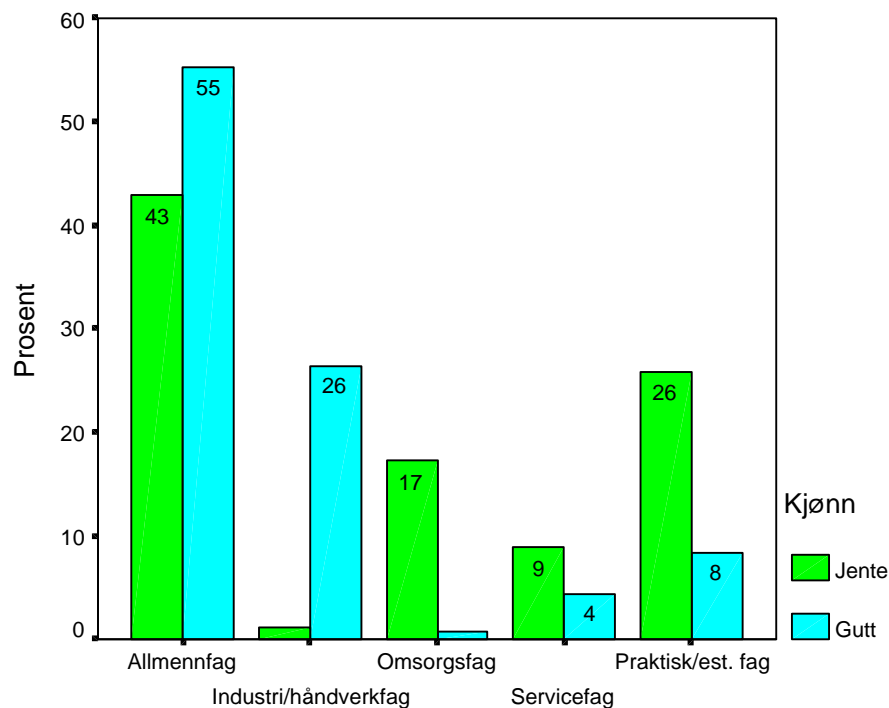
Tabell 1. Oversikt over antall og andel elever fra hver videregående skole som har deltatt i undersøkelsen.

Skole	Elever	Deltakelse i undersøkelsen			
		Antall	Svarprosent	% jenter	% gutter
Bømlo videregående skole	231	196	84,84 %	63,30 %	36,70 %
Fitjar videregående skole	488	348	71,31 %	89,10 %	10,90 %
Kvinnherad videregående skole	240	175	72,91 %	46,40 %	53,60 %
Stord videregående skole	390	249	63,84 %	67,20 %	32,80 %
Ølen videregående skole	280	190	67,85 %	41,10 %	58,90 %
Totalt	1629	1158	71,08 %	61,13 %	38,90 %

Flere jenter enn gutter er med i undersøkelsen. Ved Bømlo, Stord og Fitjar videregående skoler er det en overvekt av jenter. Ved Fitjar videregående skole er nærmere 90 prosent av de som har deltatt er jenter og kun 10 prosent av elevene er gutter. Ved Ølen videregående skole ser vi en annen fordelingen. Der er guttene er i et lite flertall med en andel på 59 prosent. Ved Kvinnherad videregående skole er fordelingen relativt lik mellom gutter og jenter.

Et moment når det gjelder denne kjønnsfordelingen er at to videregående skoler i Sunnhordland ikke er med i undersøkelsen. Det kan tenkes at disse skolene ville bidratt til en jevnere fordeling mellom jenter og gutter i materialet.

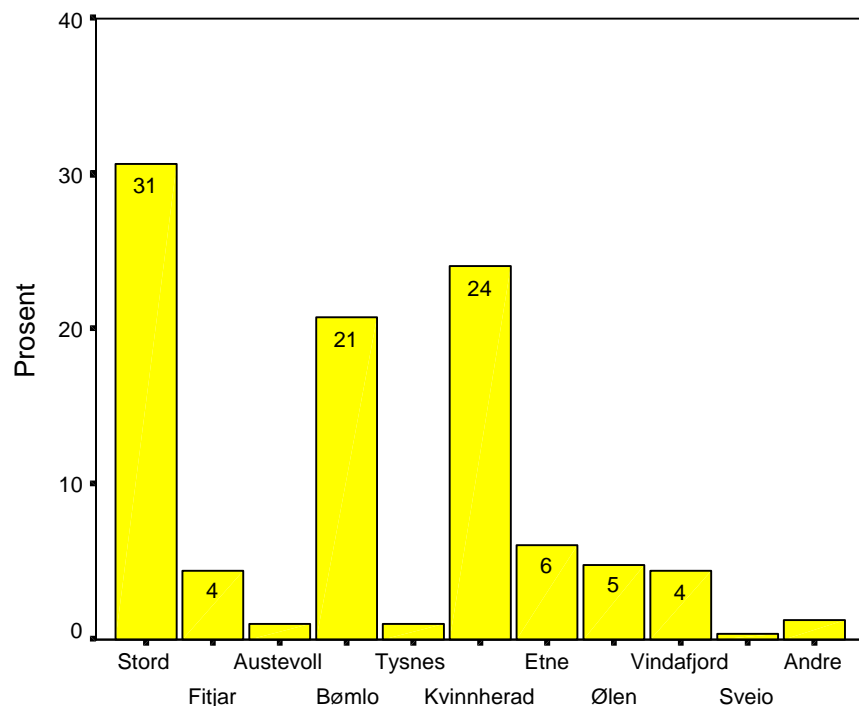
For å belyse om det er forskjeller mellom jenter og gutter og valg av studieretning i den videregående skole har vi gruppert linjene i fem kategorier; 1) allmennfag; 2) industri/håndverksfag som består av de yrkesrettede linjene bygg, elektro og mekaniske fag; 3) omsorgsfag; 4) servicefag hvor vi har frisør, servitør og kokkefag og 5) praktisk/estetiske fag hvor vi finner linjene form og farge, musikk og idrett, kombinert med allmennfag.

Figur 1. Svarfordeling ved de ulike linjene i den videregående skole fordelt på kjønn¹.

De allmennfaglige studieretningene er tyngst representert i undersøkelsen. Her er det også en relativt jevn fordeling mellom kjønnene. Når det gjelder de yrkesrettede linjene ser vi at et flertall av jentene er å finne i kategoriene omsorgsfag, servicefag og musikk/estetiske fag. Rundt 2 prosent av jentene har valgt industri/håndverksfag. Når det gjelder guttene finner vi de fleste i kategorien industri/håndverksfag. Under 1 prosent av guttene har valgt omsorgsfag. Undersøkelsen viser med andre ord at det er en tydelig skille mellom kjønn når det gjelder yrkesfaglig studieretning i den videregående skolen.

¹ En andel på 4 prosent av svarene på dette spørsmålet er ugyldige/missig, og er ikke med i figuren.

Figur 2. Svarfordeling fordelt på elevenes hjemkommuner.

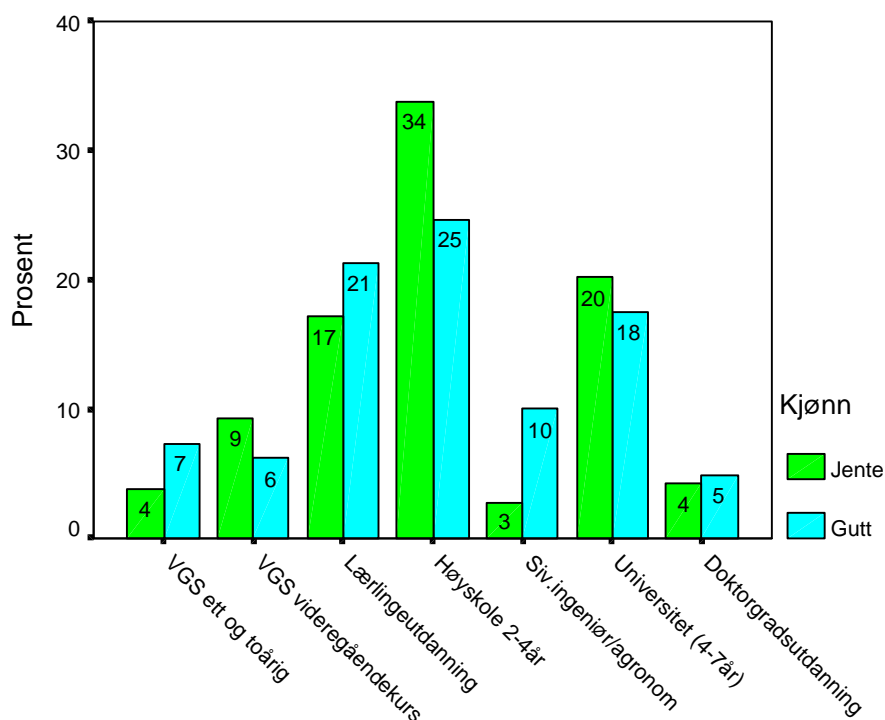
Figur 2 viser hva som er elevenes hjemkommuner. Flest elever i undersøkelsen har Stord som sin hjemkommune (31 prosent), videre følger Kvinnherad kommune (24 prosent) og Bømlo kommune (21 prosent). Disse tre kommunene har også videregående skoler som er representert i undersøkelsen. Fra kommunene Fitjar, Ølen, Etne og Vindafjord kommer det relativt like stor andel elever (rundt 5 prosent fra hver av kommunene). Rundt 2 prosent av elevene kommer fra Austevoll, Tysnes og Sveio kommune og en andel på 3 prosent kommer fra andre kommuner.

Undersøker vi dette mere i detalj ser det ut til at det er samsvar mellom skolene elevene går på og hva som er deres hjemkommuner (tabell 1 i vedlegg). En andel på rundt 98 prosent av elevene ved Bømlo og Kvinnherad videregående skoler går på skole i sin hjemkommune. Denne andelen er litt lavere ved Stord videregående skole (70 prosent). Det ser ut til at et flertall av elevene har valgt å gå på videregående skole i hjemkommunen når det fins et slikt tilbud, og tilbudet er i tråd med det elevene ønsker.

3 Analyser og presentasjon av resultatene

3.1 Hva slags utdanning tar elevene sikte på?

Hensikten med undersøkelsen var å få kunnskap om hva slags utdanning ungdommen i Sunnhordland kan tenke seg. Denne fordelingen fremstilles i figur 3. Vi har valgt å skille mellom gutter og jenter.

Figur 3 . Andel jenter og gutter og deres endelige utdanningsmål².

I underkant av 20 prosent av jentene og guttene kan tenke seg en lærlingutdanning. En andel på 35 prosent jenter planlegger en høyskoleutdanning av 2-4 års varighet. 20 prosent av jentene tar videre sikte på en universitetsutdanning av 4-7 års varighet. Når det gjelder guttene, tar 25 prosent av disse sikte på en høyskoleutdanning av 2-4 års varighet, noe som er 10 prosent mindre enn hva jentene ser for seg. Samtidig kan 10 prosent av guttene tenke seg sivilingeniør-/sivilagronomutdanning, som er en høyskoleutdanning av mer en 4 års varighet, mot kun 3 prosent av jentene. Andelen av gutter som kan tenke seg en universitetsutdanning er lik andelen for jentene. Framstillingen i figur 3 viser noen skiller mellom jenter og gutter og hva som er deres

² En andel på 6 prosent av svarene var ugyldige/missing og er ikke framstilt i figuren.

utdanningsmål. Totalt sett kan vil likevel si at andelen jenter og gutter som ser for seg at de skal ta utdanning på høyskole og universitetsnivå er nokså lik

3.2 Hvem har bestemt seg for yrke eller arbeidsfelt?

45 prosent av elevene i undersøkelsen svarer at de i “nokså stor grad” har bestemt seg for yrke eller arbeidsfelt. Ser vi dette sammen med de som er helt bestemt på hva de vil bli, får vi en andel på over 60 prosent.

Tabell 3. Andel elever som har bestemt seg for yrke eller arbeidsfelt ved de ulike linjene i den videregående skole gruppert.

Bestemt meg for yrke	Ja, helt bestemt	Ja, nokså bestemt	Nei
Allmennfag	13,80 %	42 %	44,20 %
Industri/håndverksfag	27,60 %	58,30 %	14,20 %
Omsorg	17,60 %	56,80 %	25,60 %
Servicefag	43,40 %	43,40 %	13,30 %
Praktiske og estetiske fag	13,10 %	43 %	43,90 %
Totalt	17,90 %	45,80 %	36,30 %

Tabell 3 viser at andel elever som har bestemt seg for et yrke eller arbeidsfelt varierer med linjevalg i den videregående skole. Rundt 40 prosent av elevene ved allmennfag svarer at de er “nokså bestemt” på hvilket yrke de skal velge. Her finner vi den største andel elever som ikke har bestemt seg for yrke/arbeidsfelt. En lignende fordeling finner vi ved de praktiske/estetiske fagene. Innen yrkesfag kategoriene industri/håndverksfag og omsorgsfag er nærmere 60 prosent av elevene “helt bestemt”/“nokså bestemt” på hvilket yrke eller arbeidsfelt de vil satse på. Andelen som har helt bestemt seg er litt lavere ved omsorgsfagene enn ved industrifag.

Det kan være interessant å undersøke nærmere om det er en sammenheng mellom de elevene som har bestemt seg for yrke eller arbeidsfelt og deres endelige utdanningsmål (tabell 2 vedlegg). Av de elevene som har lærlingutdanning som sitt endelige utdanningsmål, er nærmere 30 prosent helt bestemt. For de elevene som har en høyskoleutdanning av 2-4års varighet som utdanningsmål er 17 prosent helt bestemt.

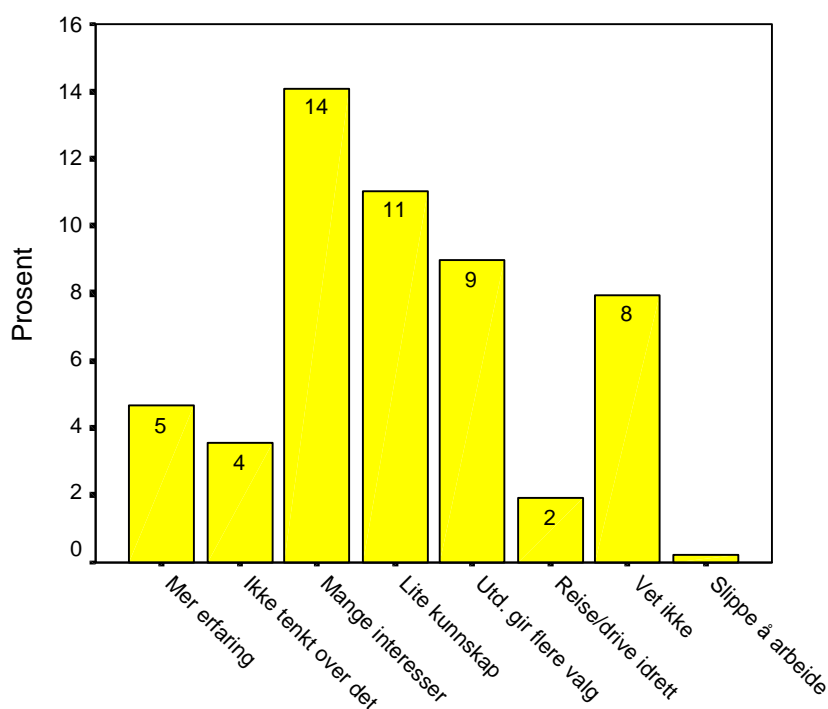
Det ser dermed ut til at de elevene som har valgt yrkesrettede fag i den videregående skole i større grad har bestemt seg for et yrke enn de elevene som har valgt allmennfag eller praktisk/estetiske kombinert med allmennfag.

3.2.1 Grunner til at elevene ikke har bestemt seg for yrke.

Tabell 3 viser at mange elever ikke har gjort noe yrkesvalg. Dermed blir svarene på spørsmålet: “Dersom du ikke har bestemt deg for et yrke, hva er den de viktigste

grunnen til at du ikke har bestemt deg?” viktig. Figur 5 illustrerer svarene elevene gir fordelt på de ulike grunnene/alternativene. Elevene ble bedt om å kun sette kryss ved et alternativ på dette spørsmålet.

Litt over 45 prosent av elevene har ikke svart på dette spørsmålet. Dette er noe høyere enn den andelen elever som ikke har bestemt seg for et yrke (se tabell 3). En mulig forklaring kan være at noen av de som har svart at de “i nokså stor grad” har bestemt seg for et yrke også har valgt å besvare dette spørsmålet.

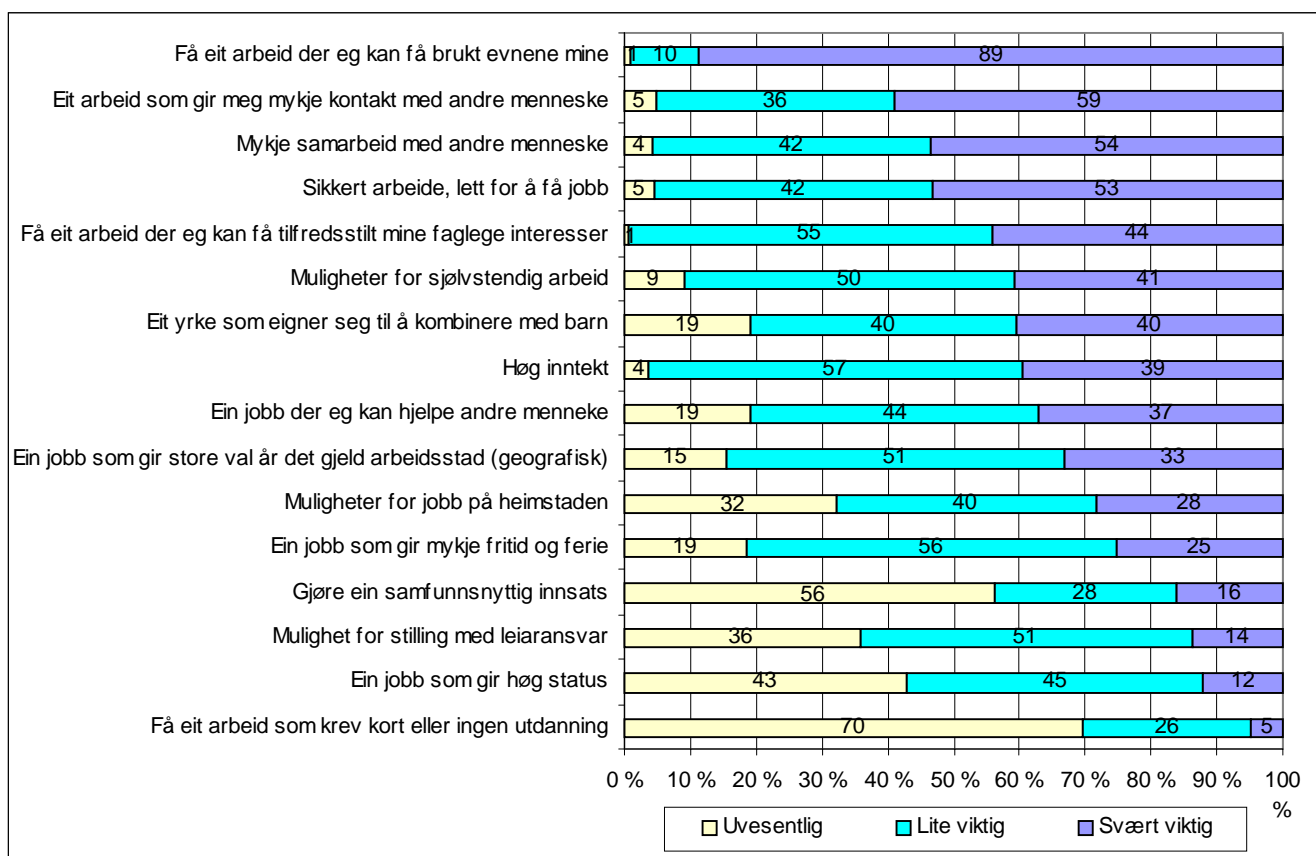

Figur 4. Andel elever som ikke har bestemt seg for yrke og de ulike grunnene til dette.

Den største andelen elever som ikke har bestemt seg for yrke/utdanning, svarer at den viktigste grunnen til dette er at de har mange interesser. Rundt 11 prosent svarer at de føler at de har for lite kunnskap eller kjennskap til de ulike yrkene. 9 prosent svarer at de ser den utdannelsen de har tenkt å ta som en mulighet og de vil derfor bestemme seg for et yrke senere. Under 1 prosent av elevene har svart at grunnen til at de ikke har bestemt seg for et yrke er at de helst vil slippe å arbeide. En andel på 8 prosent svarer “vet ikke”. Dette kan skyldes at svaralternativene ikke er dekkende nok.

3.3 Hva er viktig for eleven når de skal velge yrke?

I undersøkelsen ble elevene spurt om hva de tror blir “svært viktig”, “litt viktig” eller “uvesentlig” for dem når de skal velge yrke. Vi har valgt å sortere svarene utfra svaralternativet “svært viktig” for å tydeliggjøre hvilke forhold som er av størst betydning for elevenes yrkesvalg.

Figur 5. Andel elver fordelt på hva de ser som svært viktig, litt viktig og uvesentlig viktig når de skal velge yrke³.

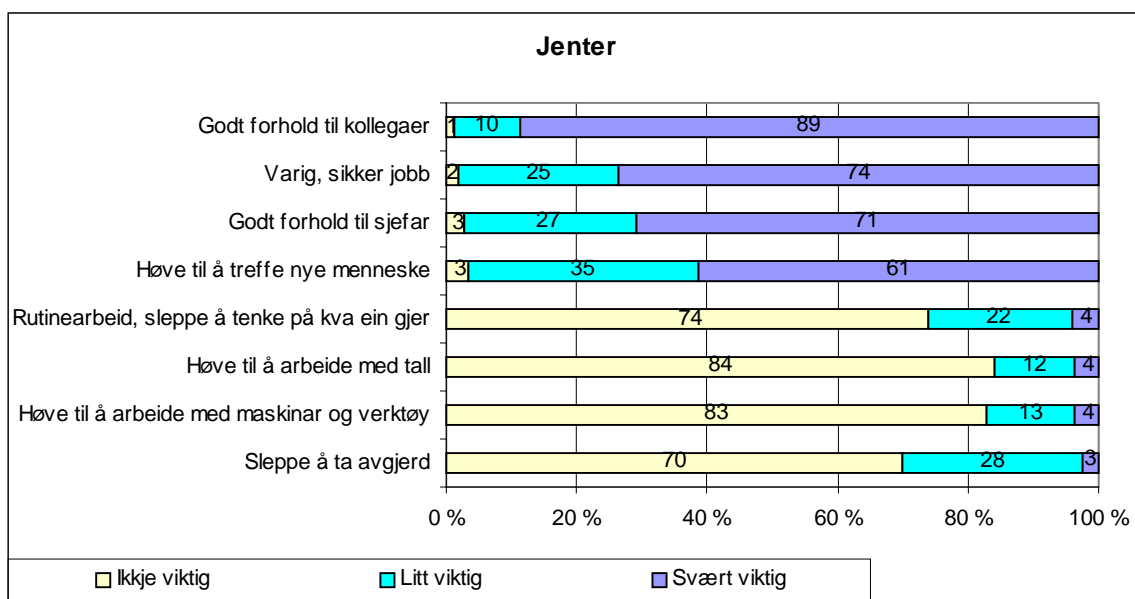
“Å få eit arbeide der eg kan få brukt evnene mine” blir vurdert som svært viktig av hele 90 prosent av elevene. Kontakt med andre mennesker er også av vesentlig betydning for mange elever. En andel på mellom 50 og 60 prosent svarer at “eit arbeid som gir meg mykje kontakt med andre menneske” og et arbeid som gir “mykje samarbeid med andre menneske” er svært viktig. Rundt 45 prosent av elevene vurderer faktorene å “få eit arbeid der eg kan få tilfredsstilt mine faglege interesser” som svært viktig. Her er det også en andel på over 50 prosent som svarer litt viktig. Det er noen nyanser i svarene når vi ser på kjønn (se tabell 4 og 5 i vedlegget).

70 prosent av elevene svarer at det “å få eit arbeid som krev kort eller ingen utdanning” er uvesentlig når de skal velge yrke. “Å gjøre en samfunnsnyttig innsats” eller å få “ein jobb som gir høg status” er også uvesentlig for mellom 43 og 56 prosent av elevene.

I spørreskjemaet ble elevene også bedt om svare på spørsmålet “kva meiner du er viktig eller mindre viktig når du skal velge yrke?” Svaralternativene var “svært viktig”, “litt viktig” og “ikkje viktig”. Da utsagnene og svaralternativene til dette spørsmålet delvis overlapper de vi har fremstilt i figur 5, har vi valgt å fremstille de fire påstandene størst

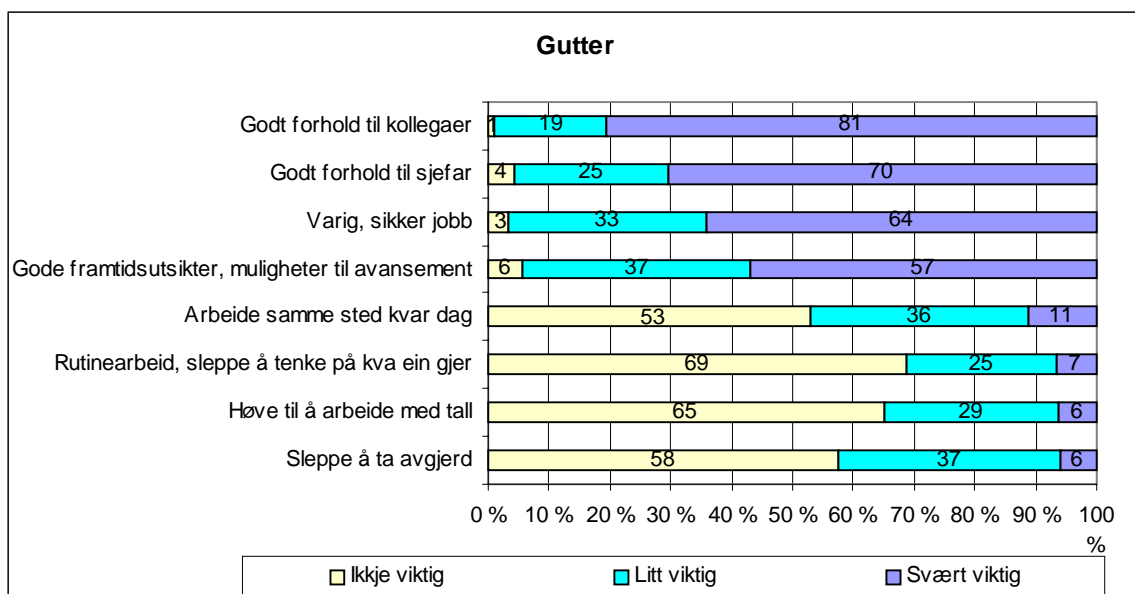
3. Vi har valgt å framstille svaralternativene i figuren på nynorsk da det var språkformen i spørreskjemaet.

andeler av jentene og guttene ser som henholdsvis “svært viktig” og “ikkje viktig” når de skal velge yrke. Det kan være nyanser i forhold til totalten (figur 6 i vedlegget).

Figur 6. Andel jenter og hva de ser som svært viktig, litt viktig og ikke viktig når de skal velge yrke³.

Nærmere 90 prosent av jentene ser et godt forhold til kollegaer som svært viktig når de skal velge yrke. Over 70 prosent sier videre at en “varig og sikker jobb” og “godt forhold til sjefar” er svært viktig. De forholdene som ikke er viktige når jentene velger yrke er “rutinearbeid, sleppe å tenke på kva ein gjer”, “høve til å arbeide med tall” og “høve til å arbeide med maskinar og verktøy”.

Figur 7. Andel gutter og hva de ser som svært viktig, litt viktig og ikke viktig når de skal velge yrke³.

Forholdene guttene svarer er svært viktige når de skal velge yrke er i stor grad sammenfallende med de svar jentene gir. Mellom 70 og 80 prosent av guttene svarer at

et “godt forhold til kollegaer” og et “godt forhold til sjefar” er svært viktig. 64 prosent av guttene svarer at en “varig og sikker jobb” er svært viktig for yrkesvalget, denne andelen er noe høyere for jentene (74 prosent). Det er også en forskjell mellom kjønnene når det gjelder “gode framtidsutsikter, muligheter til avansement”. 57 prosent av guttene ser dette som svært viktig og 47 prosent av jentene. Også for guttene er “rutinearbeid, slippe å tenke på kva ein gjer”, “slippe å ta avgjerder”, og “høve til å arbeide med tall” forhold som ikke er viktig når de skal velge yrke.

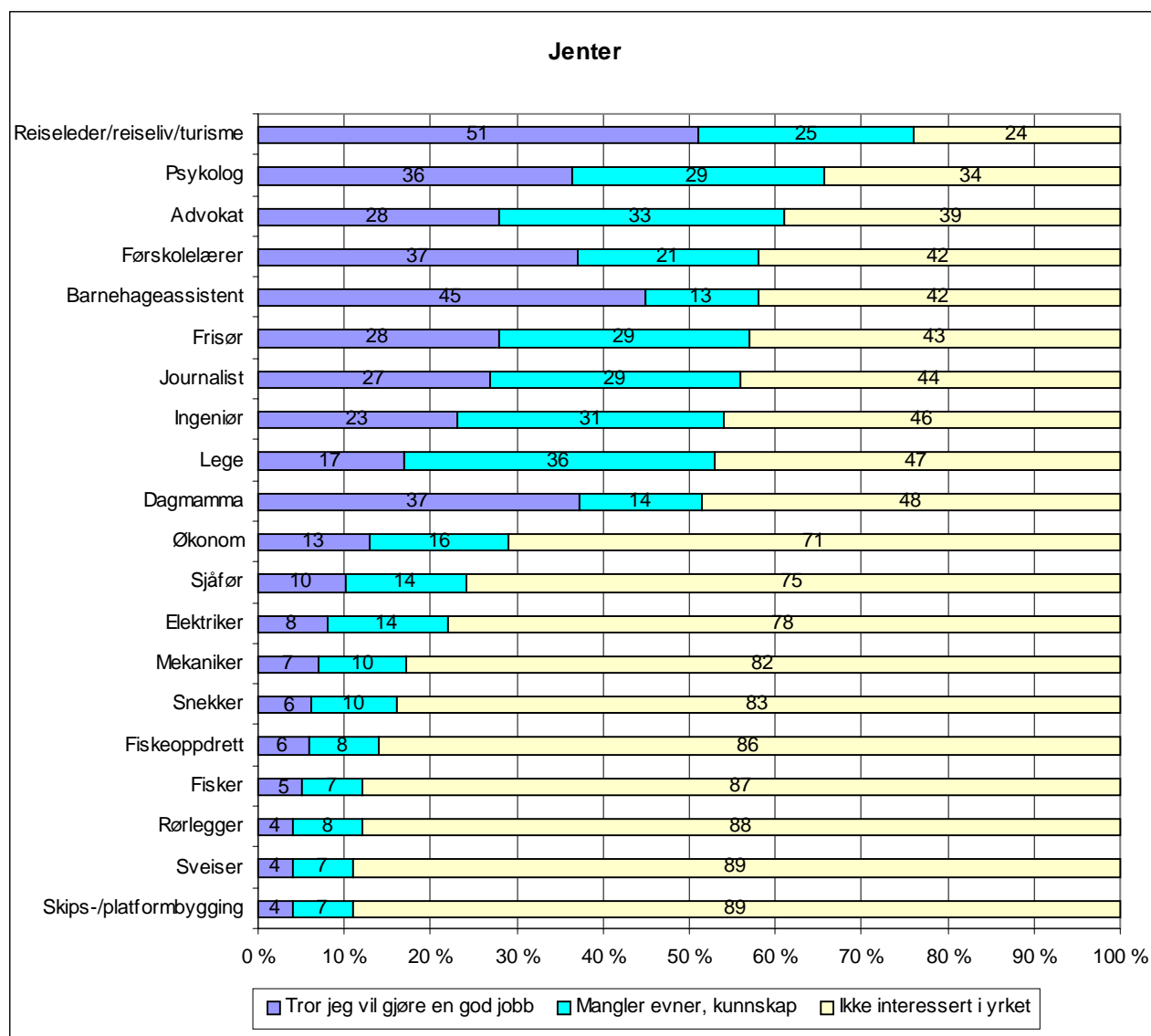
Når det gjelder “høve til å arbeide med maskiner og verktøy” er det en forskjell mellom jenter og gutter. Over 80 prosent av jentene ser det å jobbe med maskiner og verktøy som uviktig når de skal velge yrke, for guttene er denne andelen 50 prosent (se figur 4 og 5 i vedlegget).

3.4 Hva slags yrke kan elevene tenke seg?

Elevene ble også bedt om å ta stilling til egne evner og interesser i forhold til en rekke ulike yrker eller stillinger. Svaralternativene er “*ja, jeg tror jeg vil gjøre en god jobb dersom jeg gikk inn for dette yrket*”, “*ja, men jeg har ikke evner, innsatsvilje eller andre egenskaper som kreves for å komme inn i dette yrket*” og “*nei, jeg er ikke interessert i dette yrket eller stillingen*”. Det er trolig en viss sammenheng mellom hvilke yrker elevene tror de vil gjøre en god jobb innenfor, og hvilke yrker de kan tenke seg.

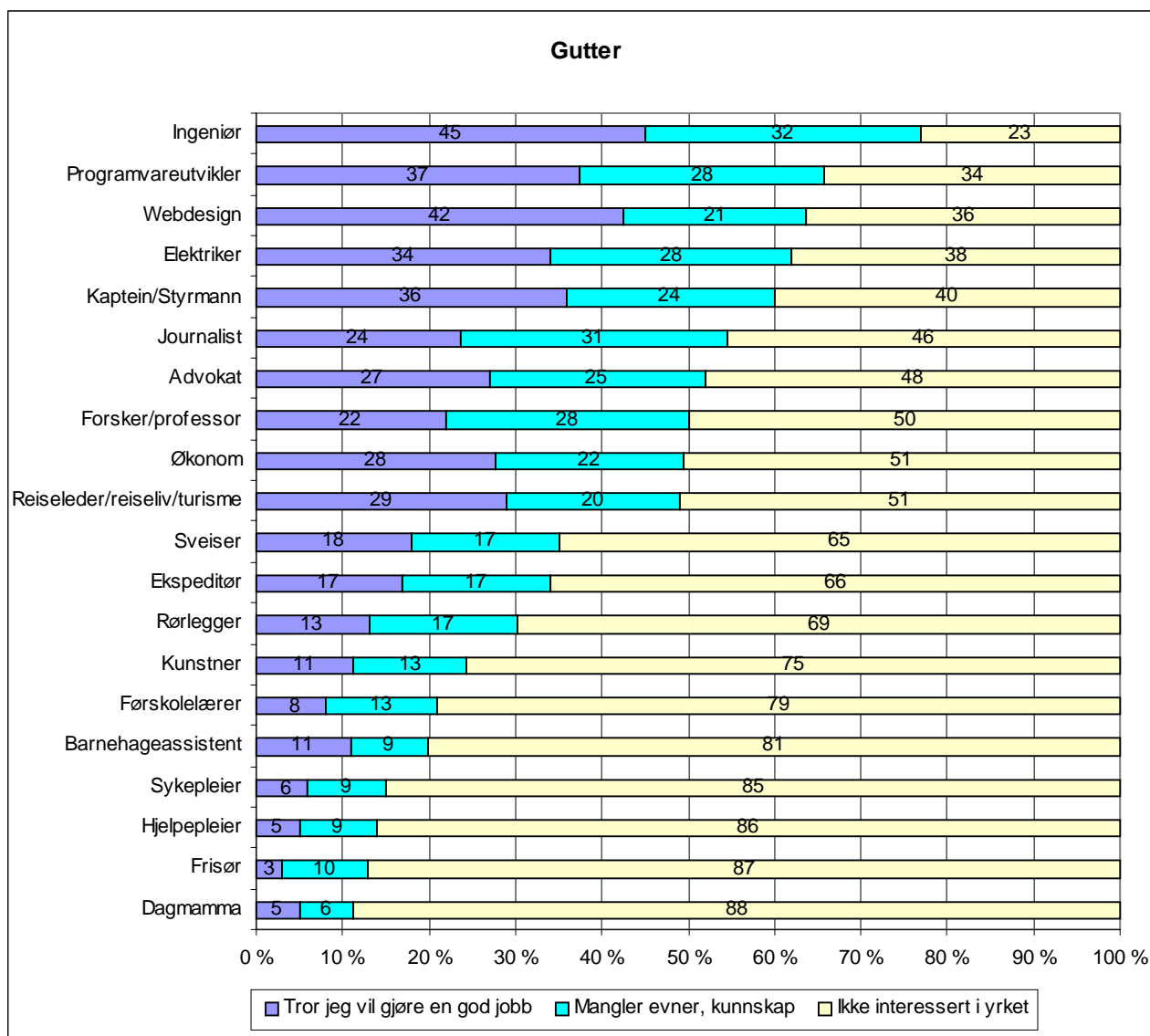
For å forenkle framstillingen har vi valgt å se på de 10 yrker jentene og guttene mener de vil gjøre en god jobb innen dersom de går inn for det og de 10 yrker/stillinger de ikke er interessert i.

Som figur 8 viser tror flertallet av jentene at de vil kunne gjøre en god jobb innen reiseliv dersom de går inn for det. For barnehageassistent og dagmamma er det en andel på mellom 37 og 45 prosent av jentene som mener de vil gjøre en god jobb. For yrker som krever universitetsutdannelse svarer 28 prosent av jentene at de vil gjøre en god jobb som advokat. Andelen er noe høyere for de som vil bli psykolog (36 prosent). De yrkene/stillingene jentene ikke er interessert i er i stor grad knyttet til kategoriene industri/håndverksfag og til fiske/fiskeoppdrett. Av yrker som krever høyskoleutdannelse skiller økonom seg ut. En andel på over 70 prosent av jentene svarer at de ikke er interessert i dette yrket.

Figur 8. Andel jenter og hva de tror om egne evner og interesser for de ulike yrkene/stillingene.

Når vi studerer guttenes svar, finner vi at hele 45 prosent av guttene svarer at de tror de vil gjøre en god jobb som ingeniør dersom de går inn for det (jfr figur 9). En relativt høy andel av guttene ser for seg at de vil gjøre en god jobb som webdesigner (42 prosent) og programvareutvikler (37 prosent), kaptein/styrmann (35 prosent), elektriker (34 prosent) og advokat (27 %). Ser vi på yrker/stillinger guttene ikke kan tenke seg, er dette yrker som frisør, dagmamma, hjelpepleier, sykepleier og barnehageassistent. Det er også høy andel gutter som ikke kan tenke seg yrke/stilling innen industri/håndverksfagene rørlegger og sveiser.

Figur 9. Andel gutter og hva de tror om egne evner og interesser for de ulike stillingene.

Det er viktig å understreke at selv om elevene svarer at de tror de vil gjøre en god jobb innene disse yrkene/stillingene betyr ikke det nødvendigvis at dette er et yrker eller stillinger som de kan tenke seg. Det kan tenkes at samsvaret er større mellom de yrkene som krever en formell kompetanse (høyskoleutdannelse, universitetsutdannelse, eller fagutdannelse) og at elevene mener at dette er et yrke de kan tenke seg, enn det er mellom de yrker som ikke setter særlige krav til formell kompetanse.

Når jentene og guttene svarer at de ikke er interesserte i yrket/stillingen kan vi si at dette er et tydelig svar. Jentene er ikke interessert i industri/håndverksyrker mens guttene ikke er interessert i omsorgsykker, arbeid med barn/unge og serviceyrkene frisør og ekspeditør.

3.4.1 Betydning av karakterer for yrkes valg

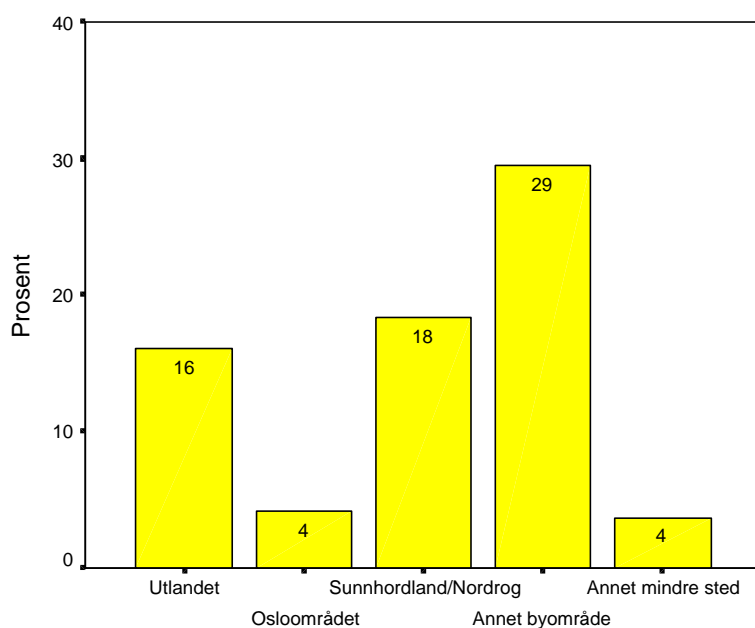
Vi har framstilt de 10 yrker/stillinger størst andeler av elevene tror de vil gjøre en god jobb innen dersom de gå inn for det og elevenes gjennomsnittskarakterer i norsk, engelsk og matte i tabell 3 i vedlegget. Vi har også framstilt gjennomsnittskarakterene til de elevene som sier de ikke har evner eller interesse for de samme yrkene.

De elevene som kan tenke seg en stilling som lege, forsker, psykolog eller advokat har et karaktergjennomsnitt i norsk, engelsk på mellom 4,2 og 4,5. De som vil bli advokat og psykolog har et noe lavere karakter gjennomsnitt i matematikk (mellom 3,7 og 3,9) enn de som vil bli lege og forsker (4,2 og 4,3). De elevene som ikke kan tenke seg disse yrkene har et karaktergjennomsnitt mellom 3,5 og 3,9 i norsk, engelsk og matematikk.

For høyskoleutdannelsene ingeniør og journalist finner vi at karakternivået mellom 4,1 og 4,3 i norsk og engelsk. Noe lavere i matematikk for de som vil bli journalist (3,8) enn de som vil bli ingeniør (4,0). For de elevene som ikke kan tenke seg disse yrkene ligger karakternivået mellom 3,4 og 3,9. Førskolelærer og sykepleier skiller seg noe ut i forhold til karakterer. Av de elevene som vil bli førskolelærer og sykepleier finner vi et noe lavere karaktergjennomsnitt i matematikk og engelsk (mellom 3,5 og 3,9), enn i gruppen elever som ikke har interesse for disse yrkene.

3.5 Hvor vil elevene bo?

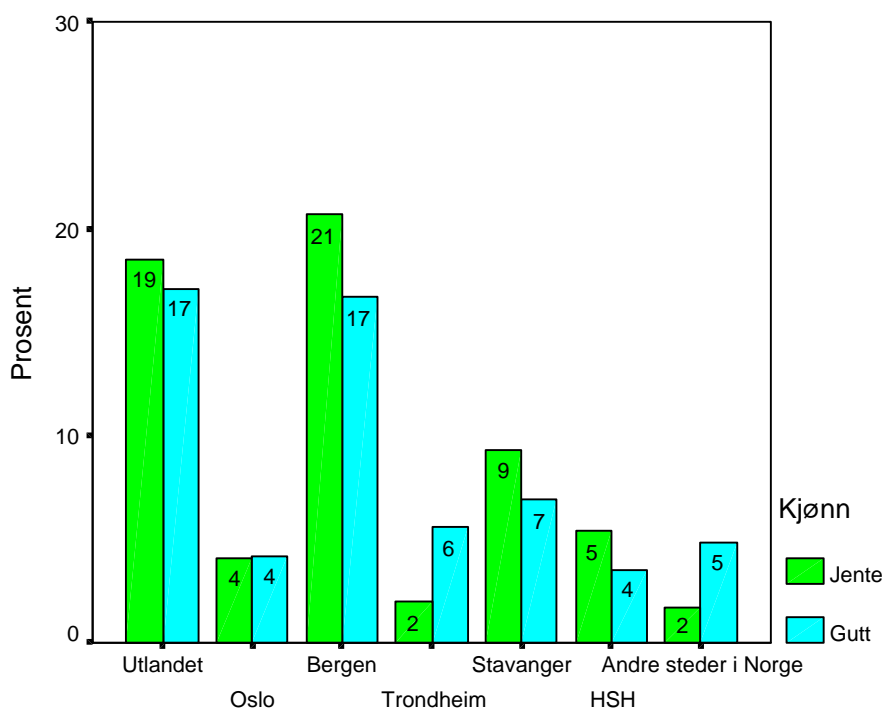
I tillegg til å belyse elevene utdanningsmål og hvilke yrker de kan tenke seg var en sentral del av undersøkelsen få fram hvor elevene planlegger å bosette seg etter den videregående skole, hvor de planlegger å studere og hvor de ser for seg at de vil etablere seg med familie. Figur 10 viser andel elever og hvor de vil bo etter videregående skole.

Figur 10. Bosted etter videregående skole.

Rundt 30 prosent av elevene har ikke bestemt seg hvor de vil bo, og har svart “vet ikke” på dette spørsmålet. Av de som har bestemt seg for bosted etter videregående svarer rundt 30 prosent at de helst vil bo i et annet byområde enn Sunnhordland, noe som kan kobles mot valg av studiested (figur 11) og studiemuligheter. En andel på 16 prosent av elevene svarer også at de helst vil bo i utlandet. Under 20 prosent ser for seg at de vil bo i Sunnhordland.

3.5.1 Hvor kan elevene tenke seg å studere?

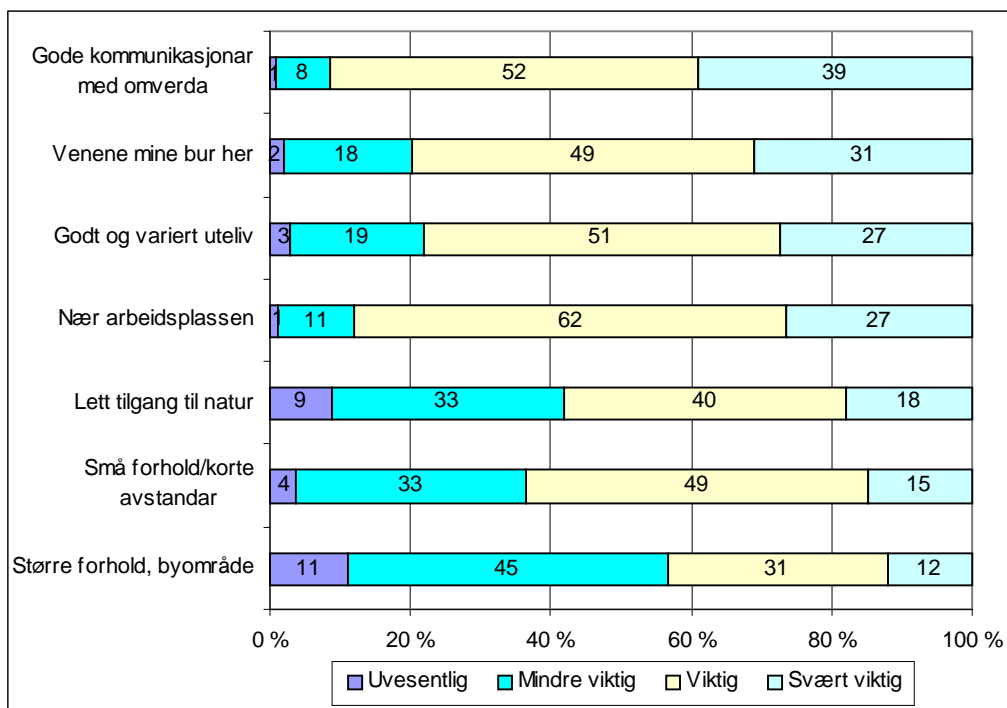
Figur 12. Andel jenter og gutter som vil ta høyere utdanning og hvor de planlegger å studere.

En andel på rundt 40 prosent av de som er med i undersøkelsen har ikke svart på spørsmålet “dersom du vil ta høyere utdanning, hvor kan du tenke deg å studere?”. Av de som har svart på spørsmålet er det en andel på 17 prosent av guttene og en andel på 21 prosent av jentene som svarer at de vil studere i Bergen. En nesten like stor andel av jentene og guttene kan tenke seg å studere i utlandet (19 prosent jenter og 17 prosent gutter). En andel på 9 prosent av guttene kan tenke seg å studere i Trondheim, denne andelen er lavere for jenten (2 prosent). En relativt liten andel av elevene svarer at de kan tenke seg å studere ved Høyskolen Stord/Haugesund (5 prosent jenter og 4 prosent gutter).

Undersøkelsen viser at elever som har bestemt seg for å ta høyere utdanning i stor grad ser for seg at de vil reise for å ta denne utdannelsen og dermed bosette seg andre steder enn i Sunnhordland etter videregående skole. En forklaring kan være at det studietilbudet eller de utdannelser som eleven kan tenke seg ikke finnes i Sunnhordland. Samtidig er det viktig å ta i betraktning at elevenes studiested også avhenge av elevenes karakterer og hvor de kommer inn. Noe som betyr at hvor elevene begynner på sin høyere utdanning kan være annerledes enn de ser for seg når de søker om studieplass.

3.5.2 Hvilke forhold er viktige for elevenes valg av bosted?

I spørreskjemaet ble elevene bedt om å ta stilling til 7 ulike forhold og hvor viktige disse er når de skal velge bosted. Svarkategoriene til de ulike påstandene var “svært

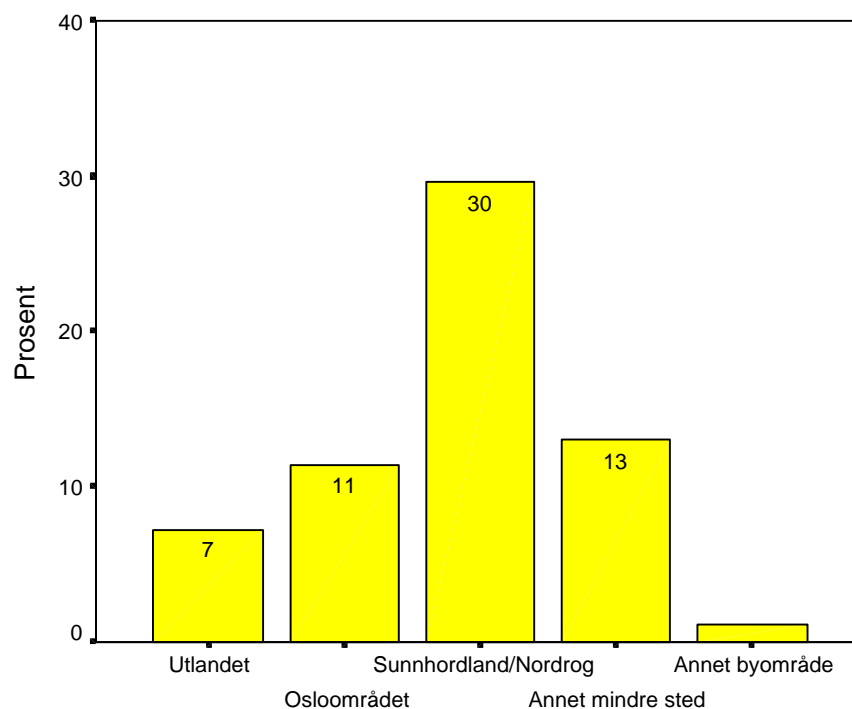

viktig”, “viktig”, “mindre viktig” og “uvesentlig”.

Figur 12. Andel elever og hvilke forhold de ser som viktige når de skal velge bosted³.

Undersøkelsen viser at “god kommunikasjoner med omverda” og “venene mine bor her” er de viktigste forholdene for valg av bosted hos skoleelevene. Mellom 80 og 90 prosent av elevene har svart at dette er viktig/svært viktig når de skal velge bosted. Ser vi på “nær arbeidsplassen” er også dette et forhold av stor betydning. “Større forhold/byområde” og “lett tilgang til natur” ser ut til å ha minst betydning for valg av bosted. Mellom 45 og 55 prosent av elevene ser dette som mindre viktig/uvesentlig.

3.5.3 Hvor bor elevene når de har stiftet familie?

Figur 13. Bosted når man har stiftet familie.

En høy andel vet ikke hvor de vil bosette seg når de har stiftet familie, rundt 40 prosent. 30 prosent av elevene kan tenke seg å bosette seg i Sunnhordland/Nordrogaland med familie. 13 prosent av elevene kan tenke seg å bosette seg et annet mindre sted. Under 1 prosent av elevene kan tenke seg å bosette seg i et annet byområde enn Sunnhordland når de har stiftet familie.

Undersøkelsen viser at selv om elevene ser for seg at de vil bo et annet sted enn Sunnhordland etter videregående skole og når de skal studerer, ser det ut til at en stor andel kan tenke seg å komme tilbake til Sunnhordland når de stifter familie.

4 Konklusjon

Over halvdelene av elevene i undersøkelsen er “bestemt” eller “nokså bestemt” på hvilket yrke eller hvilken utdanning de kan tenke seg. Forhold som ser ut til å påvirke dette er linjevalg i den videregående skole, kjønn og karakterer.

Undersøkelsen viser at jentene i den videregående skole har valgt allmennfag eller yrkesfaglig studieretning innen omsorg eller servicefag, mens guttene har valgt allmennfag eller industri/håndverksfag. Selv om jenter og gutter i like stor grad har en fagutdanning, høyskoleutdanning eller universitetsutdanning som endelige utdanningsmål, er det forskjeller mellom kjønnene når vi ser på hva disse utdannelsene skal inneholde. Guttene vektlegger tekniskrettede utdannelse, (ingeniør, data og sjøfartsfag) mens jenten tar sikte på utdannelse hvor sosiale relasjoner er sentralt (innen reiseliv, arbeid med barn/unge og akademiske yrker som psykolog og advokat). Undersøkelsen viser også at elevenes gjennomsnittskarakterer har betydning for om elevene kan tenke seg lengre universitetsutdannelse.

I underkant av 40 prosent av elevene i undersøkelsen har ikke bestemt seg for et yrke eller en utdanning. Den største andelen av disse finner vi ved de allmennfaglige studieretningene, som også innbefatter praktiske/estetiske fag. Dette kan skyldes at elevene der får generell studiekompetanse, noe som gir flere valg muligheter når det gjelder høyere utdanning. Å tydeliggjøre studietilbudet som finnes i Sunnhordland er viktig i forhold til denne gruppen elever. Det er også viktig at næringslivet synliggjør sitt behov for kompetanse og arbeidskraft, slik at elevene får kjennskap til hva som er attraktiv kompetanse på arbeidsmarkedet.

Undersøkelsen viser at det er en del usikkerhet når det gjelder valg av bosted etter videregående skole, nærmere 40 prosent av eleven har svart “vet ikke” på dette spørsmålet. Av de elevene som kan tenke seg en høyere utdanning kan en relativt stor andel tenke seg å studere i Bergen eller utlandet, noe som kan skyldes at studietilbudet disse stedene er bredere eller mere i tråd med hva elevene kan tenke seg. Undersøkelsen tyder likevel på at ungdom som har fullført videregående skole er utforskende og har behov for å oppleve andre og nye steder. For HSH sin rekruttering kan dette bety at viktige målgrupper for de ulike studiene ved høyskolen kan finnes andre steder enn i Sunnhordland. Samtidig er det viktig understreke at selv om eleven planlegger å reise til utlandet eller et annet sted i Norge for å studere, vil det endelige studiested avhenge av hvor de får studieplass.

Undersøkelsen tyder på at en relativt stor andel av de som planlegger å reise ut kan tenke seg å komme tilbake når de får barn og stifter familie. En andel på 30 prosent av eleven svarer at de kan tenke seg å bosette seg i Sunnhordland. Dette kan tyde på at mange av elevene som ønsker å reise til utlandet eller til andre steder i Norge for å studere ser for seg at de vil komme tilbake til Sunnhordland når de får familie. For Sunnhordland som region blir det dermed viktig å være et sted som er attraktivt å vende tilbake til, både med tanke på hva arbeidsmarkedet kan tilby og det offentlige tjenestetilbudet.

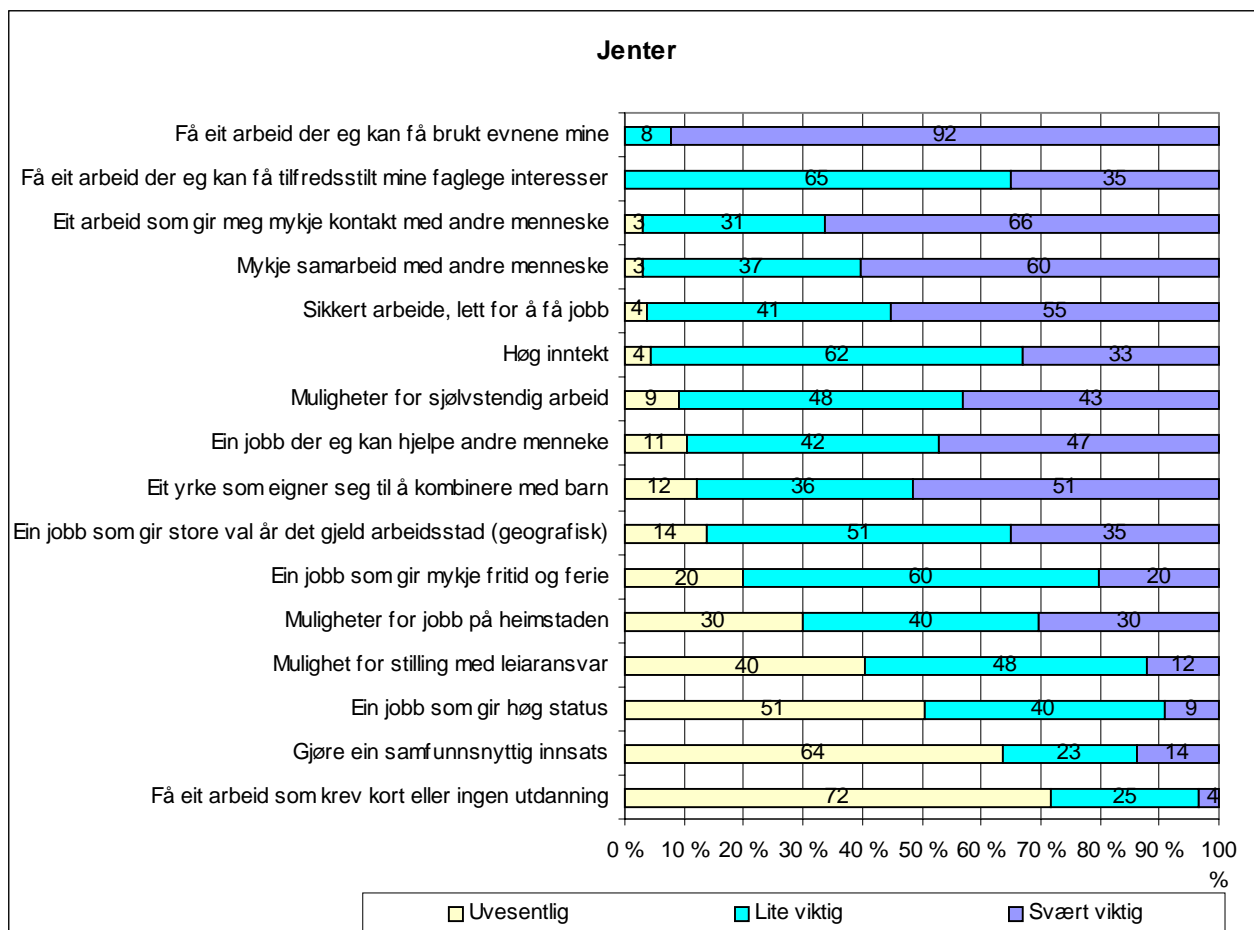
Vedlegg

Tabell 1. Fordeling mellom elevenes hjemkommuner og hvor de går på videregående skole.

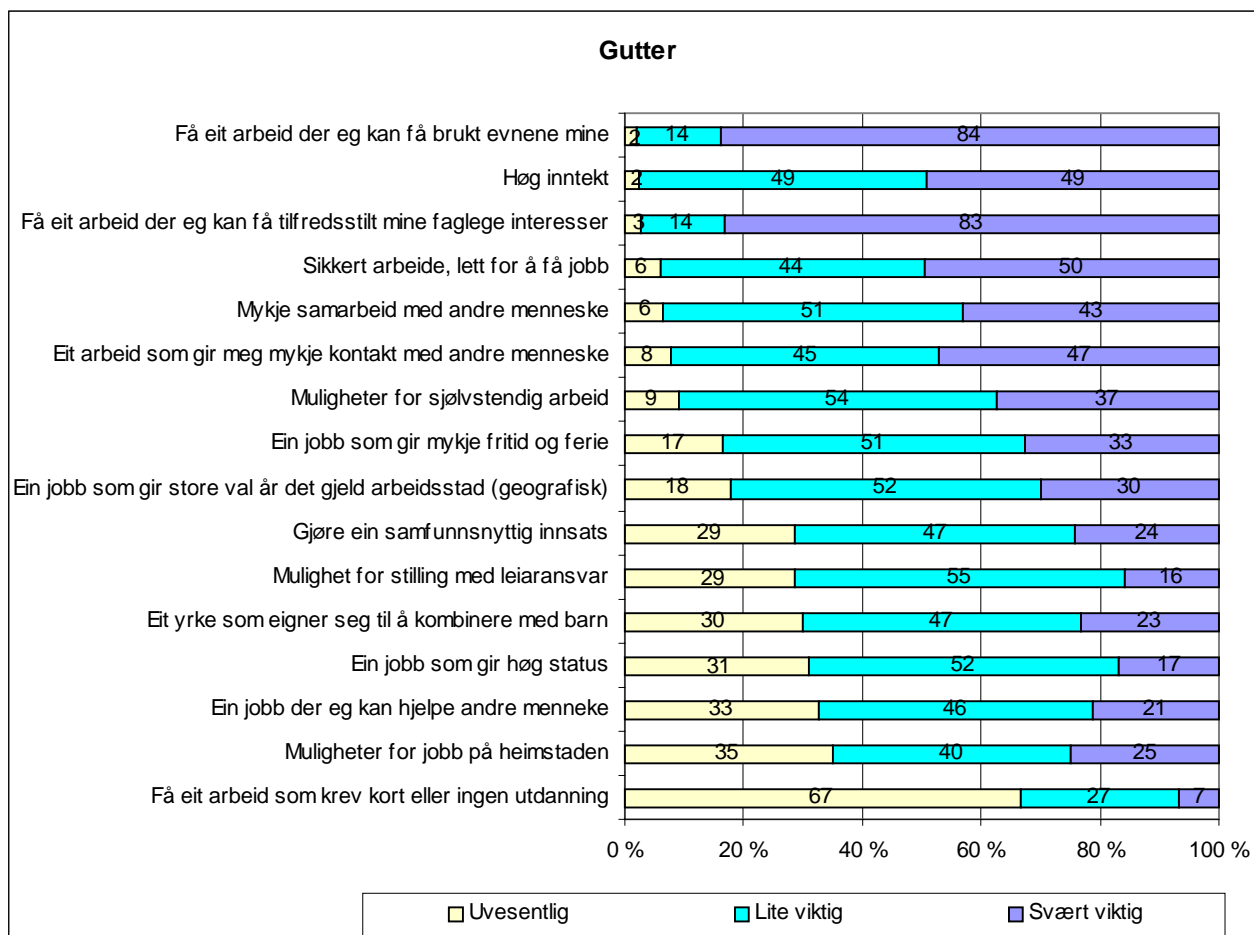
		Navn på skole					Total
		Bømlo VGS	Fitjar VGS	Kvinnherad VGS	Stord VGS	Ølen Vgs	
Kommune Stord	Antall	2	113		237	2	354
	Andel	1,0%	65,3%		69,1%	1,1%	30,9%
Fitjar	Antall		31		21		52
	Andel		17,9%		6,1%		4,5%
Austevoll	Antall		9		3		12
	Andel		5,2%		,9%		1,0%
Bømlo	Antall	191	11	1	32	5	240
	Andel	98,5%	6,4%	,4%	9,3%	2,7%	21,0%
Tysnes	Antall		3		8		11
	Andel		1,7%		2,3%		1,0%
Kvinnherad	Antall		6	244	25	3	278
	Andel		3,5%	98,4%	7,3%	1,6%	24,3%
Etne	Antall			3	6	62	71
	Andel			1,2%	1,7%	33,3%	6,2%
Ølen	Antall				4	52	56
	Andel				1,2%	28,0%	4,9%
Vindafjord	Antall					51	51
	Andel					27,4%	4,5%
Sveio	Antall	1			3	1	5
	Andel	,5%			,9%	,5%	,4%
Andre	Antall				4	10	14
	Andel				1,2%	5,4%	1,2%
Total	Antall	194	173	248	343	186	1144
	Andel	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabell 2. Antall og andel elever som har bestemt seg for yrke fordelt på endelig utdanningsmål

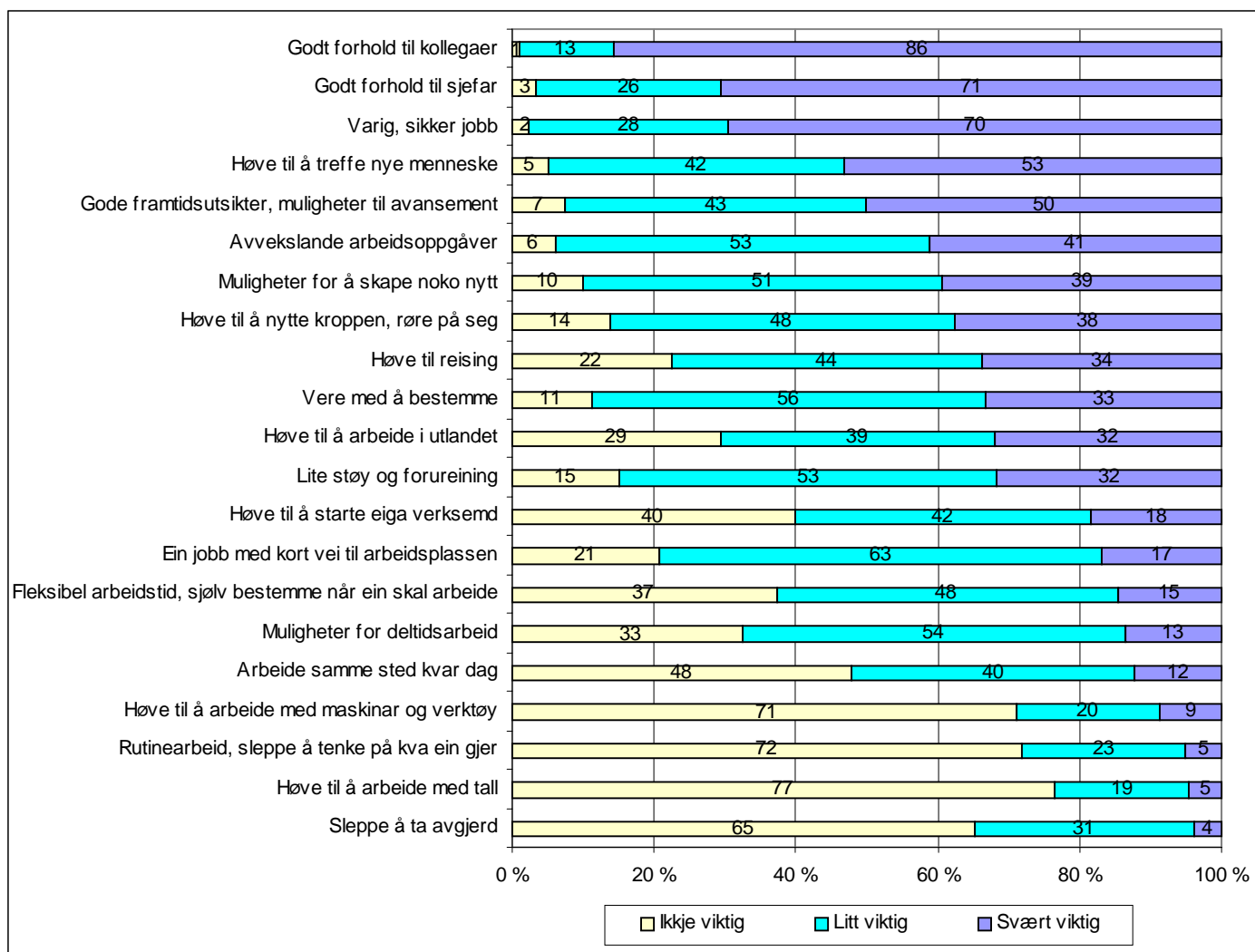
		Endelig utdanningsmål									
			Folkehøyskole	VGS ett og toårig grunnkurs	VGS videregående kurs	Lærling utdanning	Høyskole utdanning 2-4 år	Sivilingeniør, sivilagronom/ master 4-5 år	Universitetsut danning 4-7 år	Doktorgrad utdanning	Total
Bestemt meg for yrke	Ja, helt bestemt	Antall	1	14	16	61	60	13	27	3	195
		Andel	4,8%	23,3%	17,0%	28,1%	17,1%	20,6%	12,2%	5,8%	18,1%
	Ja, nokså bestemt	Antall	9	32	39	111	165	28	91	29	504
		Andel	42,9%	53,3%	41,5%	51,2%	47,1%	44,4%	41,0%	55,8%	46,7%
	Nei	Antall	11	14	39	45	125	22	104	20	380
		Andel	52,4%	23,3%	41,5%	20,7%	35,7%	34,9%	46,8%	38,5%	35,2%
Total	Antall	21	60	94	217	350	63	222	52	1079	
	Andel	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

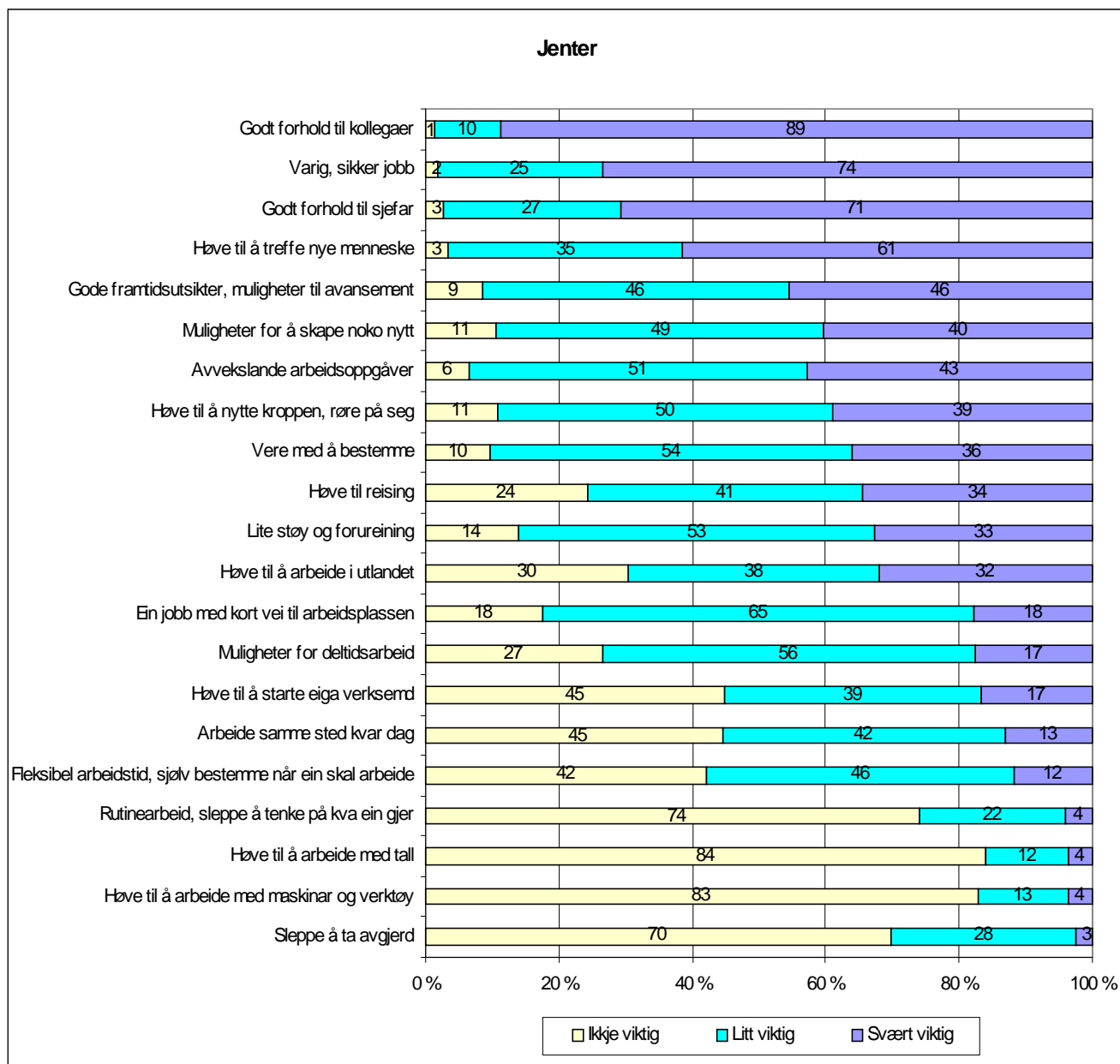
Figur 1. Andel jenter fordelt på de forhold de mener er “svært viktig”, “litt viktig” og “uvesentlig” når de skal velger yrke.

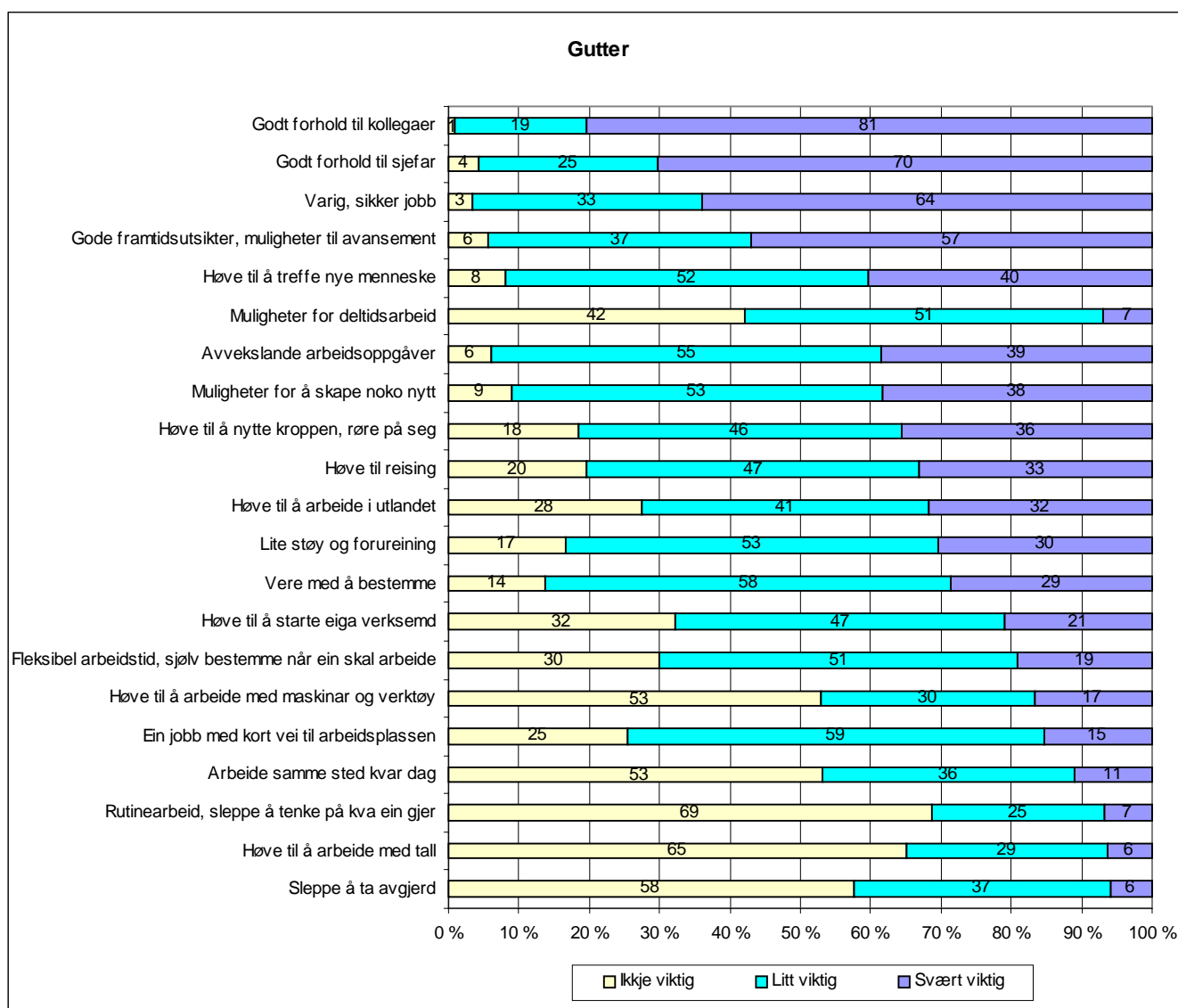
Figur 2. Andel gutter fordelt på de forhold de ser som “svært viktig”, “litt viktig” og “uvesentlig” når de skal velge yrke

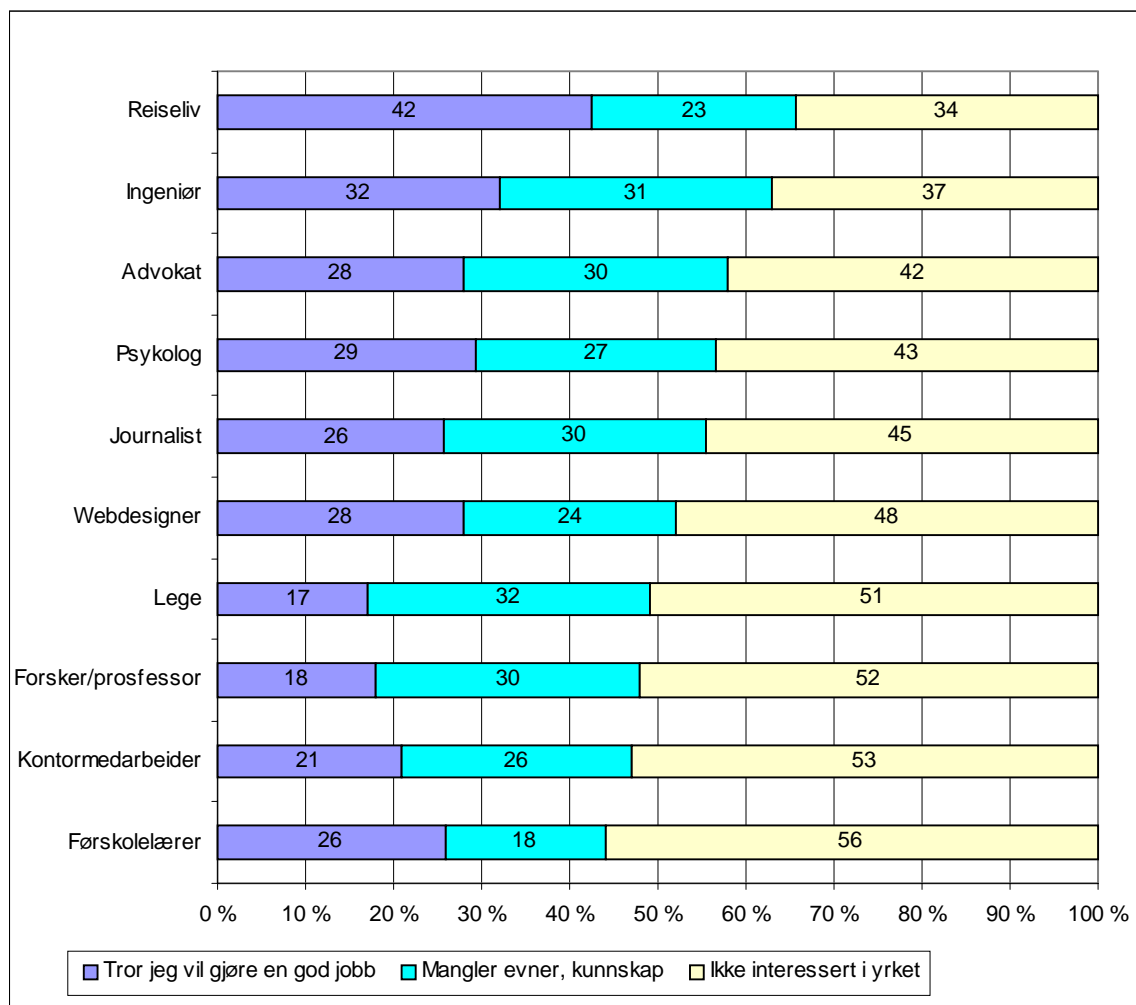
Figur 3. Alle forhold elvene ser som “svært viktig”, “mindre viktig” og “ikkje viktig” når de skal velge yrke.

Figur 4. Jenter fordelt på alle forhold de mener er “svært viktig”, “litt viktig” og “ikkje viktig” når de skal velge jobb

Figur 5. Gutter fordelt på alle de forhold de mener er “svært viktig”, “litt viktig” og “ikke viktig” når de skal velge yrke.

Figur 6. De ti stillingene/yrkene størst andel elever tror de vil gjøre en god jobb innen, dersom de går inn for det.

Tabell 3. Yrker eleven tror de vil gjøre en god jobb innen eller ikke har evner/interesse for og elevenes gjennomsnittskarakterer.

	Tror jeg vil gjøre en god jobb innen disse yrkene			Har ikke evner eller interesse for disse yrkene.		
	Gjennomsnittskarakterer			Gjennomsnittskarakterer		
	norsk	engelsk	matte	norsk	engelsk	matte
Advokat	4,3	4,4	3,9	3,9	3,8	3,6
Psykolog	4,2	4,2	3,7	3,9	3,9	3,7
Lege	4,5	4,5	4,2	3,9	3,9	3,5
Forsker	4,3	4,5	4,1	3,9	3,9	3,6
Ingeniør	4,2	4,2	4	3,7	3,9	3,5
Journalist	4,3	4,3	3,8	3,9	3,9	3,7
Webdesign	3,9	4,1	3,8	4	3,9	3,6
Reiseliv	4	4	3,6	4	3,9	3,8
Førskolelærer	4	3,8	3,5	4	4	3,6
Sykepleier	4	3,9	3,7	4	4	3,7